

STANDPUNT CLIËNTENRAAD WERK EN INKOMEN LEEUWARDEN OVER BIJSTAND EN DE VERPLICHTE "TEGENPRESTATIE"

Onderstaande brief werd ook onderschreven door vereniging PEL, deelnemer aan de Cliëntenraad Leeuwarden. Daarnaast hebben 2 deelnemers aan de Cliëntenraad een interview gehad met de Leeuwarder Courant. Die tekst staat onder deze brief.

Standpunt Cliëntenraad Leeuwarden over bijstand en Tegenprestatie:

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

Betreft: advies invoering tegenprestatie naar vermogen + betreffende beleidsregels

Leeuwarden, 7 juni 2013

Geacht College,

De Cliëntenraad heeft uw voornemen besproken om gebruik te maken van de toegekende bevoegdheid tot invoering van het instrument tegenprestatie naar vermogen voor degenen die gebruik maken van een WWB-uitkering.

Ook de daarop van toepassing zijnde beleidsregels zijn besproken.

De gemeente is niet verplicht om dit instrument in te zetten.

Naar onze mening is hier sprake van een trendbreuk in de bejegening van mensen die door omstandigheden aangewezen zijn op een uitkering.

De Cliëntenraad is fel gekant tegen dit voornemen o.g.v. de volgende principiële en praktische bezwaren:

♣ Het eisen van een tegenprestatie voor het ontvangen van een WWB-uitkering suggereert dat de uitkeringsgerechtigde iets moet goedmaken t.o.v. de maatschappij, die hij op kosten jaagt.

De gemeente gaat hierin mee met een publieke opinie, die uitkeringstrekken en andere kwetsbaren als profiteurs wil neerzetten

Dit is de omgekeerde wereld! In werkelijkheid is het ons maatschappelijk bestel dat in gebreke blijft en de werklozen dupeert. Dit bestel is niet bij machte om voldoende werkgelegenheid te bieden aan iedereen die een inkomen nodig heeft. Mensen, die maar al te graag de eigen kost zouden willen verdienen, staan gedwongen aan de kant. Het is terecht dat de maatschappij hen compenseert, zij het in de vorm van een karige uitkering.

Het is ons inziens respectloos om voor genoemde compensatie een verplichte tegenprestatie te vragen, waarbij onwilligen ook nog gestraft kunnen worden.

♣ De noodzaak van onderlinge solidariteit die door de overheid alom gepredikt wordt, schijnt niet te gelden voor de overheid zelf. Het nieuwe principe 'voor wat, hoort wat' doet steeds meer opgeld.

(Is die tegenprestatie niet door velen in hun werkzame leven al via de belastingdienst geleverd?

De burger dient zelfredzaam te zijn, ook als de samenleving hem daartoe geen handvaten biedt.

Bovenop de pech van het werkloos zijn, moeten mensen nog gaan boeten (in de vorm van verplichte tewerkstelling zonder beloning) voor de noodgedwongen gebruikmaking van gemeenschapsgelden.

De Cliëntenraad kan niet accepteren dat de afhankelijkheidspositie van mensen zodanig wordt misbruikt dat hun recht op zelfbeschikking wordt aangetast en dat zij zo vernederd worden. Als de overheid een solidaire samenleving wil bevorderen, dan dient zij allereerst zelf het goede voorbeeld te geven.

♣ Werk behoort te 'lonen' en vrijwilligerswerk behoort een eigen keus te zijn.

Ook verplicht werk in het kader van een re-integratietraject levert, als het goed is, mensen iets op, namelijk verbetering van de kansen op de arbeidsmarkt.

Maar als dit verplichte werk niet meer in relatie staat tot het re-integratiedoel, dan is het, ondanks eisen van zorgvuldigheid en maatwerk, respectloze dwangarbeid.

Dwangarbeid maakt mensen tot slaven. Het zet hen niet in eigen kracht en helpt hen niet om zelfredzaam te zijn. In tegendeel. Als anderen bepalen wat goed voor je is, verlies je je gevoel van eigenwaarde. Of je pleegt verzet, maar dat komt je duur te staan!

De keus om via vrijwilligerswerk maatschappelijk te participeren behoort aan mensen zelf toe.

Alleen vanuit de eigen motivatie kan vrijwilligerswerk betekenis voor iemand krijgen.

In plaats van een dwangbenadering zou de gemeente uitkeringsgerechtigden moeten stimuleren om maatschappelijk actief te zijn, onder andere door ervoor te zorgen dat het hen ook iets oplevert:

verbetering van kans op werk, arbeidsvreugde, persoonlijke groei. En door met een vergoeding of premie waarde toe te kennen aan hun inzet. Dat is de manier om de eigen kracht te vergroten!

♣ Er ontstaat een kwalijke tweedeling in de maatschappij: mensen die werken voor loon met een rechtspositie en een onderklasse van mensen die gedwongen moeten werken voor het sociaal minimum zonder rechtspositie. Maatschappelijke onvrede ligt op de loer.

♣ Het is onvermijdelijk dat er concurrentie op de arbeidsmarkt ontstaat tussen echte werkgelegenheid en het gratis maatschappelijk nuttig werk.

In de beleidsregels vinden wij een summiere beschrijving van het soort werkzaamheden dat voor de tegenprestatie in aanmerking komt: 'onbetaald werk met een maatschappelijk of liefdadig doel zonder commerciële belangen'. Op geen enkele wijze wordt beschreven hoe de gemeente denkt te bewaken dat het uitsluitend gaat om additioneel werk. Er worden geen voorwaarden benoemd waaraan voldaan moet worden om verdringing van regulier werk op de arbeidsmarkt te voorkomen.

De deur staat dus wijd open voor oneigenlijk gebruik.

Het is overigens maar de vraag of überhaupt voorkomen kan worden dat er verdringing van werkgelegenheid plaatsvindt.

Als het mogelijk wordt gemaakt dat werkzaamheden onbetaald worden verricht via tegenprestaties, dan zullen overheid en andere organisaties ervoor kiezen voortaan niet meer hiervoor te betalen.

Bijvoorbeeld: Het tekort aan budget en menskracht in de thuiszorg wordt opgelost met verplichte inzet van bijstandsgerechtigden. Het risico dat de professionals geleidelijk aan weggesaneerd worden en hun werk mogen voortzetten als 'vrijwilligers' is niet denkbeeldig. Het is gewoon veel te verleidelijk om gretig ge-/misbruik te maken van deze gratis arbeidskrachten.

De gemeente zelf zal ook zeker niet nalaten om op deze wijze loonkosten te besparen op allerlei dure projecten, zoals culturele hoofdstad en duurzaamheid.

Verdringingseffecten zullen dus sowieso plaatsvinden.

♣ Verder wijzen wij u erop dat Kluwer Schulinck de gemeenten ontraadt om de tegenprestatie in te voeren en hen voorhoudt dat dit bepaald niet zonder risico's is. Gemeenten zullen zeker te maken krijgen met rechtzaken over schending van internationale rechtsbepalingen en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Ook wordt mogelijk de schade die een bijstandsgerechtigde lijdt of toebrengt aan anderen bij het uitvoeren van de tegenprestatie op de gemeente verhaald en er kan loon gevorderd worden, o.a. bij terugvordering van bijstand. Dit kan al snel in de papieren lopen.

♣ Beseft de gemeente trouwens dat zij verantwoordelijkheid dient te nemen voor eventuele schade en ongelukken, die tijdens de verplichte werkzaamheden gebeuren?
Wij lezen hierover niets in de beleidsregels.

♣ Ook over de mogelijkheid om in beroep te gaan tegen de opgelegde tegenprestatie vinden wij geen woord. Wij vragen ons af of ook de mogelijkheid om voor zichzelf op te komen nog aan betrokkenen wordt ontnomen.

Wat de Cliëntenraad betreft, is het een must dat de handelwijze van de gemeente in concrete situaties getoetst kan worden!

Op grond van bovengenoemde argumenten adviseert de Cliëntenraad het College en de Raad dringend om:

♣ geen gebruik te maken van de gelegenheid om een batterij gratis arbeidskrachten te verwerven die inzetbaar is voor allerlei doeleinden en de gemeente loonkosten bespaart.

♣ niet een beleid van wantrouwen en dwang te voeren, gebaseerd op een kleine groep werkonwilligen, maar uitkeringsgerechtigden respectvol te behandelen: hen te stimuleren en motiveren tot het maken van goede eigen keuzes.

♣ zich te realiseren wat de gevolgen van dit voornemen zijn voor het sociale klimaat

♣ zich te vergewissen van het gevaar van dit plan voor de verdringing van banen op de arbeidsmarkt ten gunste van een wildgroei aan maatschappelijk nuttig werk.

♣ het voornemen om gebruik te maken van het instrument tegenprestatie naar vermogen te heroverwegen.

Bovengenoemd standpunt wordt door één lid van de Cliëntenraad slechts ten dele gedragen. Deze persoon vindt dat de verplichte tegenprestatie wel verantwoord is, maar zonder dwang en dreiging met korting op de uitkering. De gevraagde inzet zou tevens in het belang van uitkeringsgerechtigde en in lijn met diens motivatie en talenten moeten zijn. Daarnaast dient er een vergoeding of premie tegenover te staan.

Voor nadere uitleg kunt u contact opnemen met mw. M. A. van der Laan.

Werkplicht in bijstand: 'doodeng'

INÉS JONKER

LEEUWARDEN - Wie een bijstandsuitkering krijgt, mag daar best iets voor terugdoen, vindt de gemeente Leeuwarden. De gemeenteraad vergadert er deze week over. De cliëntenraad is fel tegen.

Het voorstel: bijstandsgerechtigden in Leeuwarden worden voor maximaal zestien uur per week verplicht om een tegenprestatie te leveren voor hun uitkering. Dit maatschappelijk nuttig werk mogen ze niet langer doen dan vijftien weken per jaar.

De Cliëntenraad werk en inkomen, waarin verschillende belangengroepen van uitkeringsgerechtigden zijn vertegenwoordigd, heeft 'princiële en praktische bezwaren'. Margreet van der Laan (70, namens de Samenwerkende Leeuwarder Ouderenbonden) en Renée Reijenga (47, Platform Een- en Tweepersoonshuishoudens Leeuwarden) leggen uit.

Margreet van der Laan (links) en Renée Reijenga: „Door een tegenprestatie te vragen, gaat de gemeente mee met de publieke opinie die 'uitkeringsstrekers' als profiteurs beziet.“ FOTO: GEMETZ LANGMAA

Het klinkt niet onredelijk: een tegenprestatie vragen voor een uitkering, in deze economisch krappe tijden.

Van der Laan: „Er is veel voor te zeggen om een tegenprestatie te leveren, als je daartoe wordt gemotiveerd. Je hebt een zee van tijd en thuis blijven hangen is niet goed voor jezelf en niet voor de maatschappij. Maar het venijn zit hem in het afdwingen ervan, dat is waar wij tegenaan schoppen. Je moet zelf kunnen ontdekken wat je leuk vindt. Als je er een sanctie op gaat zetten, bijvoorbeeld het korten van de uitkering, dan kan ik er bijna niet onderuit om de term dwangarbeid te gebruiken.“

„En bovendien, het eisen van een tegenprestatie suggereert dat de uitkeringsgerechtigde iets moet goedmaken bij de maatschappij die hij op kosten jaagt. Maar dat is de omgekeerde wereld. Het is het maatschappelijk bestel dat in gebreke blijft en werklozen dupeert omdat er niet genoeg werk is voor iedereen.“

Wethouder Andries Eikart van sociale zaken zegt dat er maatwerk zal worden geleverd. Als de cliënt na twintig dagen

zelf iets heeft gevonden, gaat de gemeente iets passends zoeken.

Van der Laan: „Of er maatwerk wordt geleverd, is heel erg afhankelijk van de ambtenaar in kwestie. Er zijn er bij die heel gewetensvol zijn. Maar ook moet een houding van: je hebt het maar te doen, anders word je gekort. Je hebt je maken met mensen in een afhankelijkheidspositie, die kun je makkelijk manipuleren. Wij vinden dit daarom doodeng.“

Reijenga: „Je kunt op je vingers nastellen dat het niet gaat lukken bij het granieten bestand, de mensen die al heel lang in de bijstand zitten. Het is sowieso fout als je mensen gaat dwingen om vrijwilligerswerk te doen.“

De cliëntenraad vreest dat er concurrentie zal ontstaan op de arbeidsmarkt tussen echte werkgelegenheid en het gratis maatschappelijk nuttig werk.

Reijenga: „Er komen elke dag werklozen bij. Als je die allemaal gaat vragen een tegenprestatie te geven, komt er dus verdere groei. Ik zie dit behalve al samenrollen naar de bezuinigingen op de WMO: wat is er mogelijk dan al die werklozen hun zieke buurman of -vrouw te laten verzorgen? Als het mogelijk wordt dat werk onbetaald wordt gedaan als tegenprestatie, zullen overheid en andere organisaties ervoor kiezen niet meer hiervoor te betalen. Voor werkgevers wordt het dan bijna aantrekkelijker om iemand te ontslaan.“

Veel werklozen zijn al actief als vrijwilliger. Maar stel dat je al maanden of jaren 'op de bank' zit, dan kun je misschien wel een steuntje in de rug gebruiken, toch? Van der Laan: „Ik denk dat juist deze mensen helemaal panisch worden als ze eigens toe gedwongen worden. Je moet deze groep een beetje bij het handje nemen. Meteen zetten uur per week werken, dat kun je schudden.“

Wat moet er volgens jullie gebeuren om mensen uit de bijstand te helpen?

Van der Laan: „De gemeente zou uitkeringsgerechtigden moeten stimuleren om maatschappelijk actief te zijn door ervoor te zorgen dat het hen ook iets oplevert: verbetering

van kans op werk, arbeidsvreugde, persoonlijke groei. Met een vergoeding ken je waarde toe aan hun inzet. De meeste mensen willen wel wat doen en vinden het fijn om de deur uit te gaan. Een klein aantal wil niet en bedondert de zaak, maar je heeft niet om een paar onwilligen de meendigheid onder dwang te zetten.“

Wat verwachten jullie deze week van de gemeenteraad?

Van der Laan: „Ik verwacht wel wat tegenstand, maar de trend is dat dit normaal gevonden gaat worden. Leeuwarden was lang terughoudend, maar is nu ook om. Het zal me niet verbazen als het er doorkomt.“